

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 177

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mozambik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1457) ve Dışişleri Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/1457 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Genel Gerekçesi	4
• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi	5
• Dışişleri Komisyonu Raporu	6
• Teklif Metni	9
• Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	9
• Anlaşma Metni	10

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi'nde yayımlanan 398972 evrak numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mozambik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması”nın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

17.12.2018

Binali Yıldırım

İzmir

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/1457)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Ülkemiz tarafından 2003 yılında uygulamaya konulan “Afrika Ülkeleri ile Ekonomik İlişkilerin Geliştirilmesi Stratejisi” kapsamında, Afrika kıtasında yer alan ülkeler ile ticari ve ekonomik ilişkilerimizin hukuki altyapısının tahkim edilmesi öngörülmektedir. Bu çerçevede, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mozambik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması” 24 Ocak 2017 tarihinde Maputo’da imzalanmıştır.

Mozambik özellikle doğal kaynaklarından elde ettiği gelirler sayesinde kayda değer miktarda altyapı ve üstyapı yatırımı gerçekleştirmekte olup mal ve hizmet ticareti açısından Ülkemiz adına önemli bir potansiyel oluşturmaktadır.

Söz konusu Anlaşma ile iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca, Anlaşma ile iki ülke arasında bakanlar düzeyinde Karma Ekonomik Komisyon kurulması öngörülmektedir. Karma Ekonomik Komisyon, Mozambik ile ikili ilişkilerimizin ticaret, yatırımlar, turizm, tarım ve sanayi dâhil tüm yönleriyle ele alınmasını mümkün kılacaktır.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: 68244839-599-153052

14 Aralık 2018

Konu: Anlaşma

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

24 Ocak 2017 tarihinde Maputo’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mozambik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması”nı Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

21/2/2020

Esas No: 2/1457

Karar No: 131

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1. Giriş

Cumhurbaşkanlığınca 14/12/2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mozambik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması”, 17/12/2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım imzasıyla “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mozambik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. 19/12/2018 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilen 2/1457 esas numaralı Kanun Teklifi, Komisyonumuzun 27’nci Yasama Dönemi 5/2/2020 tarihli 19’uncu toplantısında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriği

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile; iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesini ve bakanlar düzeyinde Karma Ekonomik Komisyon kurulmasını öngören Anlaşma’nın onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

3. Komisyon Görüşmeleri

Komisyonumuzda Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;

Ülkemizin 1974 yılında Mozambik’i bağımsızlığının ardından ilk tanıyan ülkelerden biri olduğu, Maputo Büyükelçiliğimizin 15 Mart 2011 tarihinde açıldığı, Beira’da bir fahri başkonsolosumuzun görev yaptığı, hâlihazırda ülkemizde temsilciliği bulunmamakta ise de ülkemize akredite olan Mozambik’in Roma Büyükelçisi’nin Sayın Cumhurbaşkanımıza güven mektubunu sunduğu,

2017 yılından beri Mozambik’te faaliyetlerini sürdüren TİKA’nın sağlık, eğitim, tarım gibi pek çok alanda çeşitli projeler yürüttüğü, 2019 yılı Mart ayında ülkede meydana gelen Idai Kasırgası dolayısıyla 2 askerî uçakla arama kurtarma ekibi ve acil insani yardım malzemesi desteği sağlandığı, 1992 yılından bugüne 76 Mozambikli öğrencinin Türkiye bursu hakkı kazandığı,

Türk Hava Yollarının Mozambik’e Johannesburg üzerinden haftada 3 kez sefer yaptığı,

Mozambik’teki Türk firmalarının çeşitli alanlardaki yatırımlarının ve projelerinin toplamının 640 milyon dolar olduğu, ülkemizden Mozambik’e petrol yağları, inşaat malzemeleri, gübre, ambalaj malzemeleri, elektrikli makine ve aletler, demir çelik ve alüminyum ürünleri ihraç edildiği, 2002 yılında yaklaşık 2 milyon dolar olan ikili ticaret hacmimizin bu yıl 150 milyon doların üzerine çıktığı,

Sayın Cumhurbaşkanımızın 23-24 Ocak 2017 tarihlerinde bu ülkeye Cumhurbaşkanı düzeyindeki ilk ziyareti gerçekleştirdikleri, bu ziyaret sırasında 250 milyon dolar olarak koyulan ticaret hacmi hedefine bir an evvel ulaşılacak istendiği,

İkili ekonomik ve ticari ilişkilerimizin kurumsal ayağı olan DEİK Türkiye-Mozambik İş Konseyi’nin de 2015 yılından beri faaliyette olduğu,

Anlaşma'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte ticaret hacmimizin artmasının; yatırım, turizm, tarım ve sanayi dâhil çeşitli alanların da gelişmesinin hedeflendiği, Anlaşma ile Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) ve Dünya Ticaret Örgütü yükümlülükleri ve ulusal mevzuatlarla uyumlu olarak iki ülke arasındaki mal ihracatı ve ithalatına konu gümrük vergileri, resim ve diğer harçlara ilişkin birbirlerine en çok kayırılan ülke statüsü verilmiş olacaktır,

Sahip olduğu kıyı şeridi ve Maputo Limanı gibi limanları sayesinde Mozambik'in, Zambiya, Zimbabwe, Bostvana, Esvatini, Malavi ve hatta Güney Afrika Cumhuriyeti'nin kuzey bölgelerinin denize bağlantısını sağlayan stratejik bir konumda bulunduğu, bu ülkeye firmalarımızın daha güçlü bir hukuki zeminle ilgi göstermesinin önemsendiği, Mozambik'in, ekonomik kalkınması için ülkesine yatırım yapmak isteyen firmalara ciddi kolaylıklar sağladığı, ülkedeki zengin hidrokarbon ve kömür rezervlerinin işletilmesinin kapasite yetersizliği nedeniyle dış yatırımlara bağlı olduğu,

Anlaşma ile kurulacak Karma Ekonomik Komisyon (KEK) mekanizmasının işler hâle gelmesiyle iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin gündeminde yer alan konuların toplantılarla düzenli takibinin yapılabileceği ve bu mekanizmanın ticari ilişkilerimize de katkı sağlayacağı,

Mozambik'in, Anlaşma'nın onay süreçlerini tamamladığı,
ifade edilmiştir.

4. Teklif Metnine İlişkin Değişiklikler

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy birliği ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklifin 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü redaksiyon yetkisiyle birlikte aynen ve oy birliği ile kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerinden İstanbul Milletvekili Ahmet Berat Çonkar, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan Teklif ile ilgili özel sözcü seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Kâtip
<i>Volkan Bozkır</i>	<i>Ahmet Yıldız</i>	<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>
İstanbul	Denizli	İzmir
Üye	Üye	Üye
<i>Tulay Hatunoğulları Oruç</i>	<i>Asuman Erdoğan</i>	<i>Ahmet Haluk Koç</i>
Adana	Ankara	Ankara
	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Mustafa Canbey</i>	<i>Atilla Ödünç</i>	<i>Kamil Aydın</i>
Balıkesir	Bursa	Erzurum

(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Utku Çakırözer
Eskişehir
Üye
Ahmet Ünal Çeviköz
İstanbul

Üye
Ümit Özdağ
İstanbul

Üye
Ali Şahin
Gaziantep
Üye
Ahmet Berat Çonkar
İstanbul

(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Zafer Sırakaya
İstanbul

Üye
Niyazi Güneş
Karabük

(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Aziz Babuşcu
İstanbul
Üye
Yunus Emre
İstanbul

Üye
Serpil Kemalbay Pekgözegü
İzmir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANI
İZMİR MİLLETVEKİLİ BİNALI YILDIRIM'IN
TEKLİFİ

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
MOZAMBİK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA TİCARET VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ
ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 24 Ocak 2017 tarihinde Maputo'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mozambik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
MOZAMBİK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA TİCARET VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ
ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1'inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2'nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3'üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
MOZAMBİK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA
TİCARET VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI**

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mozambik Cumhuriyeti Hükümeti, (bundan böyle müştereken "Taraflar" ve münferiden "Taraflar" olarak anılacaktır) eşitlik ve karşılıklı fayda esası ile

Karşılıklı yarar temelinde ticari ve ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi yönündeki ortak çıkarı göz önünde bulundurarak,

Her iki ülkenin Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyesi olduğunun bilincinde olarak,

İki ülke arasındaki dostane ilişkileri daha da güçlendirme ve işbirliğini pekiştirme kararlılığı ile

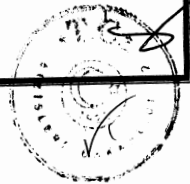
aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır.

**MADDE I
TİCARİ VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ**

Taraflar, kendi iç hukuklarına ve taraf oldukları uluslararası antlaşma, sözleşme ve anlaşmalardan doğan yükümlülüklerine uygun olarak, ülkeleri arasında ticari ve ekonomik işbirliğini uygun tedbirleri alarak teşvik etmek ve kolaylaştırmak hususundaki taahhütlerini teyit ederler.

Taraflar aşağıdaki alanlarda işbirliğini güçlendireceklerdir:

- i. Ticareti Geliştirme
- ii. Karşılıklı Yatırım
- iii. Beşeri ve Sosyal Sermaye Geliştirme
- iv. İstihdam ve Rekabetçiliğin Teşviki
- v. Tarım ve Hayvancılığın Geliştirilmesi
- vi. Balıkçılık
- vii. Enerji ve Mineral Kaynaklar
- viii. Sanayi ve Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme
- ix. Bilim ve Teknoloji
- x. Hizmetler
- xi. Ekonomik ve Sosyal Altyapının Geliştirilmesi

MADDE II
EN ÇOK KAYIRILAN ÜLKE MUAMELESİ

Taraflar, GATT/DTÖ yükümlülükleri ve ulusal mevzuatları ile uyumlu olarak, iki ülke arasındaki mal ihracatı ve ithalatına konu gümrük vergileri, resim ve diğer harçlara ilişkin olarak birbirlerine en çok kayırlan ülke statüsü tanyacaklardır.

Bu madde hükmü, serbest ticaret alanı, gümrük birliği ve diğer bölgesel anlaşmalar kapsamında üçüncü ülkelere hâlihazırda tanınan ya da gelecekte sağlanacak ayrıcalık ve avantajlar ile gelişme yolundaki ülkeler ile yapılan özel anlaşmalar ve sınır ticareti konularına uygulanmayacaktır.

MADDE III
TİCARETİN KOLAYLAŞTIRILMASI

Taraflar, I. Madde altında yer alan yükümlülüklerini yerine getirmek ve ticaretin kolaylaştırılmasını sağlamak amacıyla ilgili firma ve kuruluşların, sergi, fuar ve diğer tanıtıcı faaliyetlere mümkün olduğu ölçüde katılmalarını ve iki ülke arasında ticaret heyeti organizasyonları ile özel sektör temaslarını teşvik edeceklerdir.

Taraflardan her biri, kendi ülkesinde diğer Tarafın gerçekleştireceği milli sergi organizasyonlarını mümkün olduğu ölçüde kolaylaştıracaktır.

İşbu Anlaşma çerçevesinde ekonomik ve ticari işbirliğine ilişkin üzerinde mutabık kalınan projelerin uygulanması, iki ülkenin ilgili özel sektör kuruluşları ve/veya kamu kurumları arasında imzalanacak sözleşmeler veya diğer düzenlemeler temelinde gerçekleştirilecektir.

MADDE IV
ÖDEME YÖNTEMİ

İki ülke arasında mübadele edilecek mal ve hizmetlere ilişkin tüm ödemeler, her iki ülkede yürürlükte bulunan kambiyo kanunları ve düzenlemelere uygun olarak serbest konvertibl para birimleri üzerinden yapılacaktır.

MADDE V
GEÇİCİ İTHALAT

Taraflar, ulusal mevzuatlarına uygun olarak, fuarlar, sergiler, heyetler ve seminerler gibi ticari tanıtım faaliyetlerinde kullanılmak üzere geçici olarak ithal edilen mal ve ekipmanların, ticari işlemlere tabi tutulmaması ve sergilendikten sonra tekrar ihraç edilmesi kaydıyla, gümrük vergileri, resim ve diğer harçlardan muaf tutulması konusunda mutabakatlarını teyit ederler.

Ud

**MADDE VI
BİLGİ TEATİSİ**

Taraflar, aralarındaki ikili ticareti artırmak ve çeşitlendirmek ve iki ülke arasındaki ekonomik işbirliğini geliştirmek amacıyla, başta mevzuatları ve ekonomik programları olmak üzere, ilgili alanlarda bilgi teatisini kolaylaştıracak ve hızlandıracaklardır.

**MADDE VII
KARMA EKONOMİK KOMİSYONU**

Taraflar, iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi ve kolaylaştırılması için Bakanlar düzeyinde bir Türkiye-Mozambik Karma Ekonomik Komisyonunu (Komisyon) bu Anlaşma ile kurarlar.

Komisyon, bu Anlaşmanın yerine getirilmesini denetleyecek, ikili ticaretin teşvik edilmesi ve ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi ve bu kapsamda ortaya çıkabilecek zorlukların ele alınması için gerekli teklifleri yapacaktır.

Komisyon, dönüşümlü olarak Türkiye ve Mozambik'te, Taraflardan birinin talebi üzerine toplanacaktır.

**MADDE VIII
ULUSLARASI YÜKÜMLÜKLÜKLER VE ULUSAL MEVZUAT İLE UYGUNLUK**

Bu Anlaşma çerçevesinde Taraflar arasındaki işbirliği, her iki ülkede yürürlükte olan kanun, tüzük ve yönetmeliklere uygun olarak gerçekleştirilecek ve Tarafların uluslararası yükümlülükleri ile uyumlu olacaktır.

Bu Anlaşmadaki hiçbir şey, herhangi bir Tarafa, Anlaşmanın imzalandığı tarihte yürürlükte olan mevzuatını değiştirme yükümlülüğü getirecek şekilde yorumlanamayacaktır.

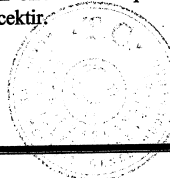
**MADDE IX
ANLAŞMAZLIKLARIN HALLİ**

Bu Anlaşmanın yorumlanması ya da uygulanmasına ilişkin olarak Taraflar arasında ortaya çıkabilecek anlaşmazlıklar, makul olmayan bir gecikmeye mahal vermeksizin karşılıklı istişareler ve görüşmeler yoluyla dostane bir şekilde çözülecektir.

**MADDE X
TADİLAT**

Bu Anlaşma üzerinde herhangi bir değişiklik ya da tadil diplomatik kanallardan yapılacak ve bu tadil veya değişiklik Tarafların sözkonusu değişiklik ya da tadilin yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal prosedürlerin tamamlandığına dair birbirlerine diplomatik kanallarla yaptığı son yazılı bildirim alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

ND

MADDE XI
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ VE GEÇERLİLİK

İşbu Anlaşma, Tarafların anılan belgenin yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal prosedürlerinin tamamlandığına dair birbirlerine diplomatik kanallarla yaptıkları son yazılı bildirim alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

İşbu Anlaşma beş (5) yıl süre ile yürürlükte kalacaktır ve İşbu Anlaşmanın XII. Maddesi uyarınca feshedilmediği takdirde, Anlaşmanın geçerliliği bir (1) yıllık sürelerle kendiliğinden yenilenecektir.

MADDE XII
ANLAŞMANIN FESHİ

Taraflardan biri Anlaşmayı sona erdirmeye niyetini diğer Tarafa yazılı olarak altı (6) ay önce bildirmek kaydıyla İşbu Anlaşmayı feshedebilir.

Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece, Anlaşmanın sona ermesi İşbu Anlaşmanın hükümleri veya ona bağlı olarak akdedilmiş ayrı bir protokol, akit ya da anlaşma hükümleri ile taahhüt edilmiş veya başlatılmış olan hâlihazırda devam eden projeleri ve tamamlanmamış faaliyetleri etkilemeyecektir.

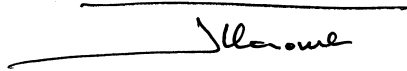
Kendi Hükümetleri tarafından usulüne uygun olarak yetkilendirilen aşağıdaki imza sahibi temsilciler tarafından İşbu Anlaşma Türkçe, Portekizce ve İngilizce dillerinde eşit derecede geçerli üç orijinal metin halinde imzalanmıştır. Metinlerin yorumlanmasında herhangi bir anlaşmazlık olması durumunda İngilizce nüsha esas alınacaktır.

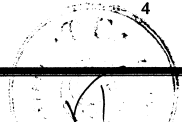
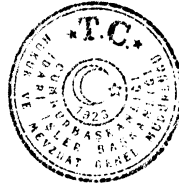
Maputo'da, 24 Ocak 2017 tarihinde düzenlenmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

Nihat ZEKİBEKÇİ
Ekonomi Bakanı

MOZAMBİK CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

Ernesto Max Elias TONELA
Sanayi ve Ticaret Bakanı

TBMM Basımevi - 2020